

publikációk. E kérdéseknek kevés figyelmet szentelnek, kerülnek az ezzel kapcsolatos vitákat, a fejlődés kérdéseinek gyökeres elemzését.

Nyilvánvaló, hogy a részletesebb elemzés olyan következtetésekre vezetne, amelyek még inkább meggyőznék a szakembereket a további informatikai kutatások rendkívüli fontosságáról.

JEKATERINOSZLAVSZKIJ, Ju. Ju.: Nekotorie voproszu razvityja naucsnuh iszledovanij po problemam informatiki = Naucsno-Tehnicoszkaja Informacija, 1. sor. 3. sz. 1977. p. 1-4./

(Novák István)



OKTATÁS

Tematikai prognózis a szovjet tájékoztatói szakemberképzés és továbbképzés 1976 és 1980 közötti tanterveihöz

A tájékoztató szakemberek képzése és továbbképzésének korszerűsítése céljából a *Tájékoztatói Szakemberek Továbbképző Intézete (Insztitut Povüsenija Kvalifikacii Informacionnuh Rabotnikov, IPKIR, Moszkva)* tematikai prognózis készítésére határozta el magát. A prognosztizálás az alábbi mozzanatokból áll: :

célmeghatározás;

a prognosztizálásba bevonandó szakértők kijelölése az érdekelt intézmények teljes körű képviselőre törekedve (összesen 150 kijelölés történt);

a kérdőív elkészítése (ennek tartalmát részint J. Belser, I. Akkanad, E. Finkelstein és I. Williams 1970. évi hasonló felmérésének tartalma, részint a szovjet tudományos-műszaki tájékoztatói rendszer fejlődésének várható iránya szabta meg);

a kérdőíves akció lebonyolításának megtervezése;

a képzésben és a továbbképzésben érvényesítendő tematikai jegyzék előzetes változatának elkészítése;

a szakértők által visszaküldött kérdőívek feldolgozásának megtervezése (e tekintetben – Minszk 32-es számítógép felhasználásával – különféle matematikai-statisztikai együttműködések, így az egyes témák viszonylagos fontosságát, fontossági rangsorát, a velük kapcsolatos vélemények szóródását, eltérését, variálódását és konkordanciáját jelzők kiszámítására, rangsorolására, valamint az eredményeknek a „nem versenyképes ellenvéleményeket” is figyelembe vevő intellektuális felülvizsgálatára határozták el magukat);

az elkészült stratégia kipróbálása kis számú szakértő bevonásával;

Irodalom

- CSERNŰJ, A. I.: O nekotoruh central'nuh problemah informatiki. *Problemü informatiki*, Moszkva, VINITI, 1973. p. 3-4.
- KOLCSINSZKIJ, M. L.: O vozmozsosztii prakticseszkih prilozsenij nekotoruh idej informatiki. *Trudü konferencij po elektronnoj tehnikе*. Moszkva, CNII Elektronika, 26. köt. 10. sz. 1970. p. 10.
- MIHAJLOV, A. I. – CSERNŰJ, A. I. – GILJAREVSKIJ, R. SZ.: *Informatika, ee predmet i metodü. Teoreticseszkie problemü informatiki*. Moszkva, VINITI, 1968. p. 14.
- MIHAJLOV, A. I. – CSERNŰJ, A. I. – GILJAREVSKIJ, R. SZ.: *Osznovü informatiki*. Moszkva, Nauka, 1968.
- MERTA, A.: *Informatika kak naucsnaia diszciplina. Teoreticseszkie problemü informatiki*. Moszkva, VINITI, 1968. p. 35-44.
- CSISZTJAKOV, V. M.: *Problemü informatiki. Informatika i ee problemü*. Novoszibirszk, 1970. p. 13-23.

a kérdőíves akció lebonyolítása;
a beérkezett adatok feldolgozása az előre elhatározott módon;

az intellektuális felülvizsgálat és az eredmények szintetizálása;

a képzési és továbbképzési tantervek alapjául szolgáló témajegyzék elkészítése.

A témajegyzék az alábbiakat tartalmazza:

1. Az informatika elméleti alapjai
 - .1 A tudományos kommunikáció formális és informális folyamatai
 - .2 A tudományos információ sajátosságai és struktúrája
 - .3 A tudományos-műszaki információ jelentősége a tudományos-műszaki forradalom időszakában
 - .4 A tudományos-műszaki információs rendszer alapvető fejlődési irányzatai
 - .5 Az informatika tárgya, alapvető feladatai, módszerei és problémái
 - .6 Az informatika és más tudományágak kapcsolatai
 - .7 A tudományos tájékoztatói tevékenység lélektani és szociológiai alapjai
 - .8 Az információs szükségletek kutatásának problémái
 - .9 Az informatika szemiotikai alapjai
 - .10 A tudományos-műszaki tájékoztatás célja és tartalma
2. A tájékoztatás szervezete
 - .1 A szovjet tudományos-műszaki tájékoztatás fejlődésének alapvető szakaszai
 - .2 Az állami tudományos-műszaki információs rendszer struktúrája
 - .3 Össz-szövetségi információs szervek
 - .4 Az ágazatok központi információs szervei
 - .5 Ágazatközi területi információs szervek

- 2.6 Kutató- és fejlesztő intézetek, vállalatok információs szolgálatai
- .7 Az öszsz-övetség, az ágazati központi és az ágazatközi területi tudományos-műszaki információs szervek kapcsolatai és együttműködése
- .8 A különféle szintű tudományos-műszaki információs szervek tevékenységének szervezése és tervezése. Az alapvető információs folyamatok normatívái
- .9 A különféle szintű tudományos-műszaki információs szervek és szolgáltatások irányítása
- .10 Tudományos munka szervezése a tudományos-műszaki információs tevékenységben
- .11 A tudományos-műszaki információ használatának felmérése és hatékonyságának értékelése
- .12 A tudományos-műszaki tájékoztatás jogi kérdései. A szerzői jog alapvonalai
- .13 A tájékoztatás szervezete külföldön. A tudományos-műszaki információ területén működő nemzetközi szervezetek és az e téren kibontakozott nemzetközi együttműködés. A nemzetközi integráció problémái a tudományos-műszaki tájékoztatás területén
3. Dokumentációs információforrások.
Információáramlás
- .1 Elsődleges dokumentumok és kiadványok
- .2 Másodlagos dokumentumok és kiadványok
- .3 Információs szervek, könyvtárak és tudományos-műszaki archívumok kiadványai
- .4 A központosított kurrens tudományos és műszaki bibliográfiai tájékoztatás mai helyzete
- .5 Vállalatok és intézmények tudományos-műszaki tapasztalatairól szóló információk készítése. Információs dokumentumok kidolgozásának előfeltételei
- .6 A tudományos-műszaki dokumentumok terjesztésének formái és módszerei
- .7 A tájékoztatással és a könyvtári munkával foglalkozó fontosabb hazai és külföldi kiadványok
- .8 Az információs kiadványok rendszerének tökéletesítése
- .9 A dokumentációs információk áramlásának törvényszerűségei
4. Az információs források analitikus és szintetikus feldolgozása
- .1 A tudományos-műszaki információ forrásai és ezek analitikus-szintetikus feldolgozása
- .2 A tudományos-műszaki irodalom bibliográfiai feldolgozása
- .3 Bibliográfiai leírás
- .4 Referálás
- .5 Annotálás
- .6 A tudományos-műszaki irodalom fordítása
- .7 Elemző szemlék készítése
- .8 A tudományos-műszaki irodalom szerkesztésének elméleti alapjai és gyakorlata
- 4.9 A tudományos nyelv stílusztikája. A tudományos-műszaki terminológia alapjai
- .10 A másodlagos tudományos-műszaki információk formalizálásának alapelvei
5. Tudományos-műszaki információs rendszerek
- .1 Az általános rendszerelmélet elemei (rendszerek létrehozása, működése, viselkedése, osztályozása, irányítása, rendszerelmélet; rendszerek növekedése és fejlődése; rendszer és környezet kölcsönhatásai)
- .2 Rendszerek formalizált leírásának (ábrázolásának) módszerei. A tudományos-műszaki tájékoztatás rendszere, mint rendszerobjektum. Az állami tudományos-műszaki információs rendszer helyzete és fejlődése. A tudományos-műszaki információs szervek hálózata
- .3 A rendszerelmélet módszereinek és fogalmi apparátusának alkalmazása a tudományos-műszaki információs rendszer kutatásában és létesítésében
- .4 Automatizált információs rendszerek. A tudományos-műszaki információs rendszerek struktúrája, funkciói és az automatizált irányítási rendszerekkel való kölcsönhatásaik
- .5 Az állami tudományos-műszaki információs rendszer előtt álló alapvető feladatok
6. Információs nyelvek
- .1 Természetes nyelvek
- .2 Mesterséges nyelvek (formalizáltak és nem formalizáltak)
- .3 Osztályozáselmélet. Osztályozási rendszerek
- .4 A kódolás elmélete
- .5 Az alkalmazott nyelvészet elemei (általános, strukturális, matematikai, statisztikai nyelvészet)
- .6 Az információs nyelvek szemiotikai szempontból
- .7 Deszkriptor típusú nyelvek
- .8 Tezauruszkészítési módszerek, a tezauruszok használata
- .9 Indexelési módszerek (koordinált, asszociatív, statisztikai indexelés)
- .10 Automatizált indexelés
- .11 Programnyelvek
- .12 A tárgyi rubrikák nyelve. Tárgyszavazás
7. Információkereső rendszerek
- .1 Információk tárolásának és kikeresésének módszerei
- .2 Az információkereső rendszerek fogalma. Alapelemek
- .3 Információkereső rendszerek osztályozása
- .4 Az információkereső rendszerek létrehozásának alapvető módjai és technikai eszközei
- .5 Dokumentációs adattároló és logikai információkereső rendszerek struktúrája és funkciói
- .6 Dokumentációs információkereső rendszerek kialakításának problémái

- 7.7 Adattároló információkereső rendszerek kialakításának problémái
- .8 Logikai információkereső rendszerek kialakításának problémái
- .9 Integrált információs rendszerek
- .10 Az információkereső rendszer mint kibernetikai rendszer
- .11 Keresési stratégia. Ember-gép párbeszéd
- .12 Információkereső rendszerek kompatibilitása
- .13 Információkereső rendszerek és automatizált irányítási rendszerek kapcsolatainak problémái
- .14 Információkereső rendszerek hatékonyságának értékelésével kapcsolatos problémák
8. Információs folyamatok gépesítése és automatizálása
- .1 Az információs munka gépesítését és automatizálását szolgáló technikai eszközök osztályozása
- .2 Információk feldolgozása és bevitele (input) gépesített és automatizált információkereső rendszerekbe
- .3 Technikai eszközök információknak gépesített és automatizált információkereső rendszerekbe való beviteléhez szükséges feldolgozására
- .4 Kézi lyukkártyák. Lyukkártyatechnika
- .5 A számítástechnika alapjai. A számítógépek szerkezete. Kiszámítógépek. Nagy teljesítményű számítógépek. Számítógépek időosztásos üzemeltetése. Számítógépek kompatibilitása. Számítóközpontok
- .6 Számítógépek programozásának elemei. Programrendszerek. Programnyelvek
- .7 Számítógépes feldolgozásra szánt információk osztályozása és kódolása
- .8 Különböző megjelenési formájú, köztük gépi adathordozókon rögzített információk tárolása
- .9 Információhordozók (dokumentumok, mikrofilmek, lyukkártyák, lyukszalagok, mágnesszalagok, mágneskorongok stb.) tárolására szolgáló felszerelések és berendezések
- .10 A korszerű számítástechnikára alapozott automatizált információkereső rendszerek
- .11 A kommunikáció korszerű technikai eszközei
- .12 Számítógépes hálózatok vezetékes összekapcsolásának korszerű eszközei
- .13 Gépesített és automatizált információkereső rendszerek információ-kibocsátása (output)
- .14 Könyvtári és információs folyamatok gépesítésének és automatizálásának technikai eszközei
- .15 Információs anyagok terjesztése korszerű hírközlési eszközökkel
- .16 Információs kiadványok készítésének gépi módszerei
- .17 A reprográfia és az ofsetnyomatás korszerű eszközei
- .18 Mikrofilmzés
- .19 Információs folyamatok irányítási módszereinek tökéletesítése korszerű szervezőtechnikai eszközökkel
9. Információellátás
- .1 Az információt felhasználók csoportjai
- .2 Az információs igények és szükségletek elemzésének módszerei
- .3 Az információs gyűjtemény, mint az információellátás bázisa. Az ország információs gyűjteményeinek rendszere
- .4 Az információs gyűjtemények tartalmának és strukturájának függése az információs szükségletektől
- .5 Információs gyűjtemények összeállítása és szervezése
- .6 Információs gyűjtemények tájékoztatói apparátusa
- .7 Információellátás „kérdés-felelet” rendszerben
- .8 Szelektív információs szolgáltatás
- .9 Információs szolgáltatások vállalatok, intézmények, pártszervek és állami szervek vezető munkatársai számára
- .10 Információs szolgáltatások a kutatás, fejlesztés és termelés számára
- .11 Adatbankok és hasznosításuk
- .12 Az információk felhasználói és az információs rendszerek közötti kölcsönhatások
- .13 Az információs állományok propagálása és használatuk nyilvántartása
- .14 A társadalmi együttműködés formái az információs szolgáltatásokban
10. Tudományos-műszaki propaganda
- .1 A tudományos-műszaki propaganda elméleti kérdései
- .2 A tudományos-műszaki propaganda rendszere a Szovjetunióban
- .3 Tudományos-műszaki rendezvények
- .4 A kiemelkedő tudományos-műszaki és termelési tapasztalatok cseréjének irányelvei
- .5 A tömegtájékoztatás és propaganda eszközeinek igénybevétele
- .6 A kiállítások, mint a tudományos-műszaki propaganda szintetizált formái
- .7 Előadásos propaganda
- .8 A tudományos-műszaki propaganda technikai eszközei
- .9 Az ipari reklám elmélete és gyakorlata
11. Könyvtártudomány, bibliográfia
- .1 Bevezetés a könyvtártudományba
- .2 A könyvtártudomány és az informatika kölcsönhatásának problémái
- .3 A könyvtárügy szervezete és irányítása
- .4 Könyvtári állományok és katalógusok
- .5 A felhasználók kiszolgálásának módszerei
- .6 A könyvtári és bibliográfiai folyamatok gépesítésének és automatizálásának eszközei

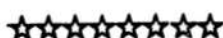
12. Határtudományok

- .1 Az informatika matematikai alapjai: valószínűségelmélet, matematikai statisztika, a formális logika elemei, az automaták elmélete, matematikai információelmélet, a kombinatorika és a játékelmélet elemei,
- .2 Az operációkutatás elméleti alapjai
- .3 A kibernetika alapjai
- .4 A modellszerkesztés módszereinek alkalmazása
- .5 Tudományszervezés

.6 Prognosztizálási módszerek

- .7 A tudományos kutatás logikája és módszertana
- .8 Az irányítástudomány alapjai

/GOR'KOVA, V. I. – MSVELIDZE, A. I.: *Prognozirovanie tematicseszkogo szoderzsaniya programm obucsenija szpecialisztov v oblaszti naucsno-tehniczeszkoy informacii = Naucsno-Tehniczeszkaja Informacija, 1. sor. 1. sz. 1977. p. 29–33./*



(Futala Tibor)

NTMIK HÍREI



Miről ír a Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Központ Híradója?

(Vesztnik MCNTI, 1977. 3. sz.)

Az NTMIK Híradója beszámol a KGST Tudományos–Műszaki Együttműködési Bizottság (TMEB) 16. üléséről, melyen V. Kirillin, a SZU Minisztertanácsának elnökhelyettese, a SZU Minisztertanácsa Tudományos és Műszaki Állami Bizottságának elnöke elnökölt. A Bizottság jóváhagyta a KGST XXXI. ülészakán tartandó beszámoló szövegét: *A komplex programnak a tudományos-műszaki együttműködés hatékonyságára vonatkozó intézkedéseinek teljesítéséről*, valamint a vonatkozó határozati javaslatot. Az ülésen hangsúlyozták, hogy a Bizottság egyik legfontosabb feladata a tudományos és műszaki tárgyú együttműködések távlati célprogramjai tervezeteinek áttekintése. Jelentés hangzott el a Kubai Köztársaságnak nyújtandó segítségnyújtásról, mely az ország tudományos és műszaki fejlődését segítené elő. Jóváhagyták a KGST-tagországokban *a tudományos-műszaki együttműködés terén az 1976–1980. évi sokoldalú integrációs intézkedési terv alapján 1976-ban végzett munkákról szóló beszámolót*. A TMEB soron következő ülése 1977 decemberében lesz Moszkvában.

Az NTMIK Híradó részletesen beszámol az NTMIK-tagországok *Meghatalmazott Képviselői Bizottságának (MKB)* 14. üléséről, és ismerteti az ott elfogadott főbb határozatokat. Az ülés többek között jóváhagyta az NTMIK 1976. évi pénzügyi beszámolóját, az 1978. évi pénzügyi tervet és költségvetést, az NTMIK 1978. évi

munkatervét. Megállapodtak abban, hogy az 1–26 problémakörben folyó kutatásokat 1978-tól átcsoportosítják oly módon, hogy az NTMIK irányításával folyó kutatások 1978-tól az NTMIK munkatervében kapnak helyet, míg az egyéb kutatásokat két- és sokoldalú megállapodások keretében javasolják folytatni. A speciális és az ágazati rendszerekre, valamint a szabványosítási tevékenységre vonatkozóan több dokumentumot vizsgáltak meg. Az MKB jóváhagyta a Mongol Népköztársaság és a Kubai Köztársaság számára az országos tudományos-műszaki információs rendszerük kifejlesztésére irányuló segítségnyújtási terveket is. Az MKB soron következő ülése 1977. decemberében lesz Moszkvában.

1977 áprilisában *amerikai szakértői csoport* tett látogatást az NTMIK-ben. Az NTMIK igazgatója tájékoztatta az USA szakembereit az NTMIK felépítéséről és feladatairól, bemutatta a számítóközpontot, a számítástechnika alkalmazási területeit. A szakértők meglátogatták az NTMIK nyomdaüzemét és könyvtárát. A látogatók körében igen nagy érdeklődést keltett az NTMIK információs technológiája és a külső adatbankok NTMIK-en belüli felhasználása.

Ugyancsak áprilisban az NTMIK adott helyet a laxenburgi (Ausztria) *IIASA (International Institute for Applied Systems Analysis = Nemzetközi Alkalmazott Rendszerelemzési Intézet)* szakértői értekezletének a számítógéphálózatok tárgykörében. Több előadás hangzott el, így *A. Butrimenko (IIASA)*: Az IIASA számítástechnikai tervének általános jellemzése; *M. Ferguson (IIASA)*: Távközlési műholdak és adatátviteli hálózatok; *D. Pennymann (IIASA)*: A számítógéphálózatok tudományos kollektívák működésére gyakorolt hatásának elemzése; *Ju. A. Mihaeev (SZU)*: Az állami számítástechnikai hálózat felépítésének alapelvei stb. A teljes jegyzéket közli a Híradó. Az értekezlet az IIASA hálózatának létrehozására irányuló munkák összegezésével és a további munka tervének rögzítésével ért véget.

(Görög Ibolya)